

**De staat van professioneel
jeugd- en jongerenwerk
in Nederland anno 2009**

Colofon

De staat van professioneel jeugd- en jongerenwerk in Nederland anno 2009

Uitgave

MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening
Admiraal Helfrichlaan 1 per 14 december 2009: Newtonlaan 115
Postbus 3332
3502 GH Utrecht
telefoon: 030 - 298 34 34
e-mail: info@mogroep.nl
www.mogroep.nl/welzijn

Tekst

Noorda en Co
jeugdzaken en maatschappelijke vragen

In opdracht van
MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening

Oplage

400

Prijs

Voor leden: 7 euro
Ook is de publicatie voor leden gratis te downloaden van de website.
Voor niet-leden: 15 euro

Bestelwijze

Bij MOgroep W&MD, per e-mail of via de website, met vermelding van titel en brochurenummer WMDB0035.

ISBN 978 90 5568 256 0
NUR 752

Utrecht, december 2009

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de MOgroep. Bij overname is bronvermelding verplicht.

**De staat van professioneel
jeugd- en jongerenwerk
in Nederland anno 2009**

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1. Omvang	9
2. Organisaties en financiering	13
3. Professionals	17
4. Accommodaties	21
5. Doelstelling en functies	25
6. Openstelling	27
7. Doelgroep	29
8. Samenwerking	33
9. Knelpunten en kwaliteiten	35
10. Nabije toekomst	37
11. Hoofdconclusies en aanbevelingen	38
Bijlage 1. Samenstelling begeleidingscommissie	41
Bijlage 2. Literatuur en documentatie	42

Inleiding

MOgroep Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening (W&MD) pleit als brancheorganisatie voor welzijnswerk al jaren voor meer preventie in het landelijk en lokaal jeugdbeleid en in dat kader voor een ruimere professionele inzet van het jeugd- en jongerenwerk. Ter versterking van dit pleidooi was er behoefte aan een uitgewerkt plan, onderbouwd met betrouwbare cijfers over de huidige stand van zaken in het jeugd- en jongerenwerk in Nederland. Het landelijk beeld van hoe het er met deze werksoorten voor staat, is sinds de decentralisatie van het welzijnswerk eind vorige eeuw verdwenen.

Deze rapportage biedt een actueel overzicht van de capaciteit en kwaliteit van het jeugd- en jongerenwerk in alle Nederlandse gemeenten per 2009.

Het is tot stand gekomen in opdracht van MOgroep W&MD op basis van een uitgebreide schriftelijke en telefonische enquête onder aanbieders van jeugd- en jongerenwerk in Nederland door onderzoekers van Noorda en Co.

Omschrijving professioneel jeugd- en jongerenwerk

Professioneel jeugd- en jongerenwerk wordt opgevat als overwegend groepsgerichte vrijetijdsbegeleiding van kinderen en jongeren van 4 tot 18 à 23 jaar met inzet van beroepskrachten. Financiering vindt plaats in het kader van lokaal jeugdbeleid door gemeenten, soms met cofinanciering van partners als woningcorporaties, scholen en fondsen.¹

Professioneel jeugd- en jongerenwerk bestaat uit vele werkvormen, zoals kinderwerk, speeltuinwerk, tienerwerk, brede school, sociaal-cultureel werk, buurtwerk, jeugdparticipatie, straathoekwerk, ambulante werk, buurtbemiddeling, buurtpreventie, opbouwwerk en buurtpedagogisch werk.

Het omvat taken die variëren van het uitvoeren van ontmoetingsactiviteiten, sport en naschoolse programma's in accommodaties, outreachend werken op straat en het aanreiken van informatie en advies tot huiswerkbegeleiding, coachen van jongeren op allerlei gebied en samenwerken met andere partners in jeugdbeleid.

Aanbod voor jeugd tot 12 jaar wordt in dit onderzoek aangeduid als jeugdwerk of kinderwerk. Aanbod voor jongeren vanaf 12 tot 18 à 23 jaar noemen we jongerenwerk.

Vragen en methode van onderzoek

Om de staat van het professionele jeugd- en jongerenwerk in Nederland in kaart te kunnen brengen, is een uitgebreid enquêteonderzoek uitgevoerd onder in principe alle aanbieders op dit terrein.

Uitgaande van een verouderd en onvolledig adresbestand is werkende weg met correcties en aanvullingen via gemeenten, collega-organisaties en internet in een periode van een half jaar een update verkregen van het bestand van organisaties die professioneel jeugd- en jongerenwerk verzorgen. Deze voorzieningen zijn per mail en in veel gevallen ook meerdere malen telefonisch benaderd om deel te nemen aan het onderzoek. Uiteindelijk hebben alle 343 opgespoorde aanbieders dat gedaan.

¹ Er bestaan verschillende opvattingen over professioneel jeugd- en jongerenwerk. Om redenen van duidelijkheid is in dit onderzoek uitgegaan van een globale beschrijving van enkele belangrijke kenmerken van professioneel jeugd- en jongerenwerk waardoor het zich onderscheidt van andere voorzieningen. In het verlengde daarvan is een opsomming gegeven van meerdere werkvormen en taken van professioneel jeugd- en jongerenwerk. Methodische typering van professioneel jeugd- en jongerenwerk is daarbij niet aan de orde. Benadrukt wordt dat het vrijwillig jeugd- en jongerenwerk in dit onderzoek buiten beschouwing is gebleven.

De verzamelde informatie over een veelheid van kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van professioneel jeugd- en jongerenwerk is per gemeente geordend naar aanbieder.² Dat leverde uiteindelijk 604 respondenten op.

Om te beginnen zijn per gemeente gegevens verzameld over de beschikbare formatie en het aantal werkzame professionals. Uitvoering en coördinatie zijn daarbij samen genomen. Tevens is aandacht besteed aan het niveau van opleiding en de ervaring van werkers.

Daarna is gevraagd om de doelstelling te typeren in termen van talentontwikkeling en overlastbestrijding volgens opvattingen van zowel de uitvoeringsorganisatie als de opdrachtgever, en aan te geven welke functies van jeugd- en jongerenwerk van belang zijn.

Vervolgens zijn data over ruimtelijke accommodaties, openingstijden en bereikbaarheid van werkers geïventariseerd.

Er is ook ingegaan op het aantal deelnemers en de achtergrond van de doelgroep die gebruik maakt van deze voorzieningen.

Wat randvoorwaarden betreft zijn zaken als budget, samenwerkingspartners, personeelsbeleid aan de orde gesteld.

Ter afsluiting zijn de belangrijkste knelpunten en de kwaliteiten van het jeugd- en jongerenwerk benoemd.

Bij de rapportage van de uitkomsten van de enquête is hier en daar gebruik gemaakt van relevante literatuur en documentatie.

Om vergelijking van data in onderzoekstechnische zin mogelijk te maken is bij het berekenen van factoren als de verhouding fulltime formatie tot doelgroep, bereikcijfers en de risicograad van de doelgroep uitgegaan van cijfers over de jeugdpopulatie van 12-17 jaar. Als er in het datamateriaal relevante verbanden tussen factoren waren te constateren, is daar melding van gemaakt in de tekst. Een voorbeeld is het verband tussen de omvang van formatie voor jeugd- en jongerenwerk in een gemeente en de grootte van de gemeente.

Inhoud

Al met al is er heel wat feitelijke kennis over professioneel jeugd- en jongerenwerk bij elkaar gebracht, die een meer realistisch beeld oplevert van de omstandigheden, condities en resultaten van dit onderdeel van de welzijnssector. Dit biedt een goede basis voor verdere professionalisering.

De informatie is gepresenteerd in een tiental korte hoofdstukken.

Er is een beeld geschetst van de omvang van het professioneel jeugd- en jongerenwerk door cijfers weer te geven over de beschikbare formatie en het aantal aanbieders (hoofdstuk 1 en 2).

Professionals zijn nader getypeerd op kenmerken als opleiding en ervaring en accommodaties op aantallen, oppervlakte en soort (hoofdstuk 3 en 4).

Doelstellingen, functies en openstelling van professioneel jeugd- en jongerenwerk zijn op hoofdlijnen aan de orde gesteld (hoofdstuk 5 en 6).

Er is ook gekeken naar het bereik en enkele achtergronden van de doelgroep van deze voorzieningen (hoofdstuk 7).

Verder zijn de belangrijkste samenwerkingspartners, de meest voorkomende knelpunten en de kracht van jeugd- en jongerenwerk vastgesteld (hoofdstuk 8 en 9).

Het rapport sluit af met verwachtingen van aanbieders over de nabije toekomst van professioneel jeugd- en jongerenwerk (hoofdstuk 10).

² De stadsdelen van Amsterdam en deelgemeenten van Rotterdam zijn meegerekend als gemeenten. Gemeenten waar geen sprake is van professioneel jeugd- en jongerenwerk zijn niet meegeteld.

Dank

Bij deze gelegenheid bedanken wij nogmaals iedereen die de moeite heeft genomen mee te doen aan het onderzoek. Een speciaal woord van dank gaat uit naar de leden van de begeleidingscommissie voor hun aanmoediging en opbouwende kritiek.

We hopen dat dit onderzoek aanleiding geeft tot een onderbouwde maatschappelijke discussie over het nut van professioneel jeugd- en jongerenwerk en duidelijk maakt dat met professionele vrijetijdsbegeleiding van kinderen en jongeren die dat nodig hebben, veel is te winnen.

Amsterdam/Utrecht, november 2009

Jaap Noorda
Isabelle Dobbe
Louise Hartman
Marieke van Bommel

Noorda en Co jeugdzaken en maatschappelijke vragen

Cannenburg 36, 1081 HA Amsterdam
06-10519763 info@noordaenco.nl
www.noordaenco.nl

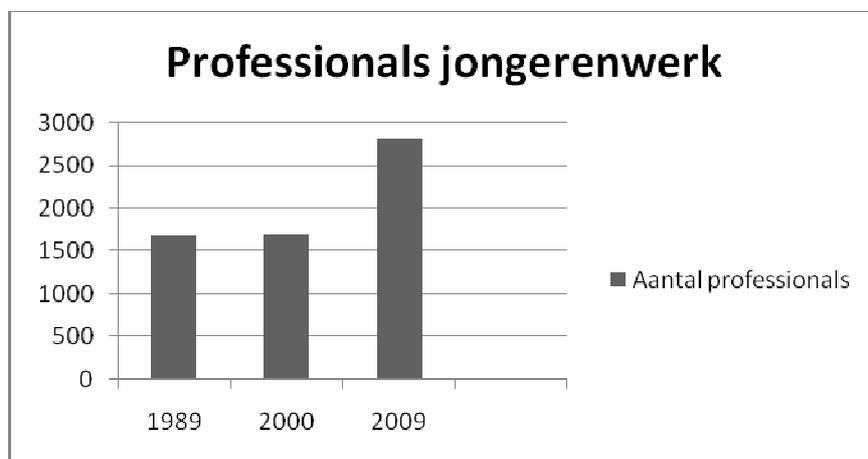
1. Omvang

Inleiding

Dit hoofdstuk bevat een opgave van het aantal professionals dat actief is in het jongerenwerk en kinderwerk, en de formatie die daarmee gemoeid is. Op basis van deze gegevens is nagegaan hoeveel deelnemers een fulltime professional zou moeten bedienen en of dat verschilt naar gemeentegrootte.

Jongerenwerkers

Grafiek 1. Professioneel jongerenwerk naar werkzame personen in periode 1989-2009

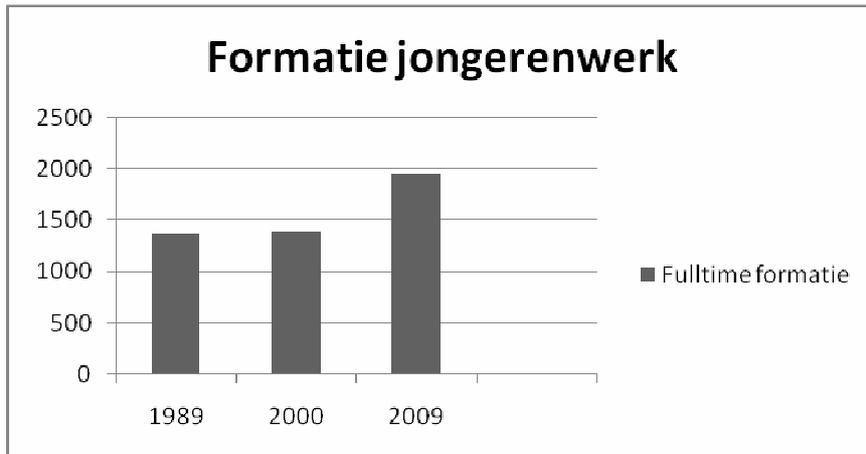
Het aantal professionals dat werkzaam is in het jongerenwerk bedraagt in 2009 2.818 personen. In vergelijking met het jaar 2000 is dat een toename van 60%.³ In de daarvoor liggende periode van ruim tien jaar (1989-2000) was de toename slechts 2%.⁴

Het vermoeden dat het jongerenwerk de laatste jaren flink is gegroeid wordt dus bevestigd door de feiten. Deze groei is gerealiseerd in het kader van het lokaal jeugdbeleid van veel gemeenten die het jongerenwerk beschouwen als een bruikbaar instrument voor de aanpak van lokale jeugdvragestukken.

³ Noorda en Veenbaas, Inventarisatie jongerenwerk 2000, Instituut Jeugd en Welzijn, Amsterdam, 2000.

⁴ NIZW, Jongerenwerk Nederland 1989. Een inventarisatie van jeugd- en jongerenwerk, Utrecht, 1989.

**Grafiek 2. Professioneel jongerenwerk naar fulltime formaties
in periode 1989-2009**

Wat fulltime formatie-eenheden betreft is het jongerenwerk in omvang toegenomen van 1.370 fte in 1989 naar 1.391 fte in 2000 tot 1.955 fte in 2009.

Ten opzichte van het jaar 2000 is sprake van een groei van 41%.

Kinderwerkers en andere jeugdwerkers

Nederland telt in 2009 801 professionele kindwerkers . Bij elkaar opgeteld beschikken zij over 524 fte kindwerk. Door gebrek aan exacte gegevens over omvang van het kindwerk in het verleden is het niet mogelijk een groeipercentage te bepalen. Insiders geven echter aan dat er ook bij het kindwerk sprake is van een flinke toename.

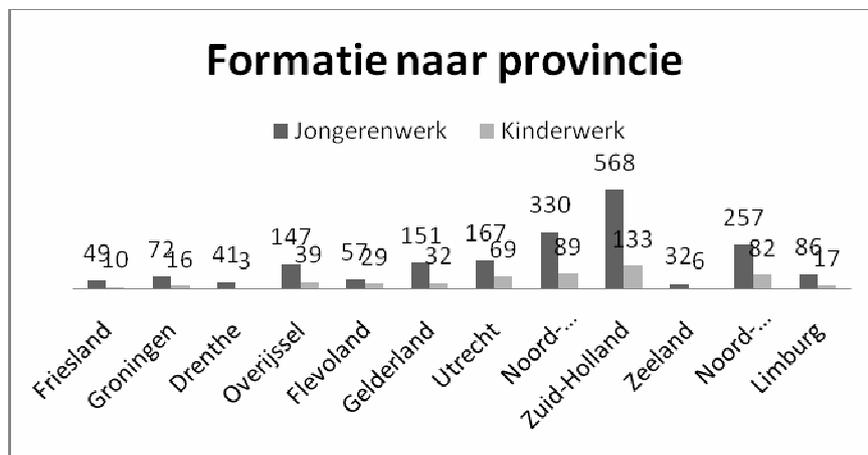
Het aantal professionals dat kindwerk en jongerenwerk combineert komt uit op 251 personen (179 fte). Van hun tijd wordt ongeveer een derde besteed aan kinderen (60 fte) en twee derde aan jongeren (119 fte). In totaal is er dan sprake van een groei van het jongerenwerk met bijna 50% ten opzichte van het jaar 2000.

Verhouding professional : omvang doelgroep

Op een jongerenpopulatie van 1.184.529 in de leeftijdsgroep van 12-17 in Nederland bedraagt bij een formatietotaal van 1.955 fte jongerenwerk de verhouding tussen het aantal jongerenwerkers en het aantal jongeren ongeveer 1 (FTE) op de 600 jongeren. Als de begeleidingstijd voor jongeren van gecombineerde jeugd- en jongerenwerkers wordt meegeteld en de totale formatie jongerenwerk dan uitkomt op 2.074 fte, bedraagt deze verhouding ongeveer 1 : 570 jongeren. Voor het kindwerk is deze verhouding bij een populatie van 1.598.434 kinderen van 4-11 jaar en 595 fte professionals ongeveer 2.750 kinderen per fulltimer.

Verdeling naar provincie

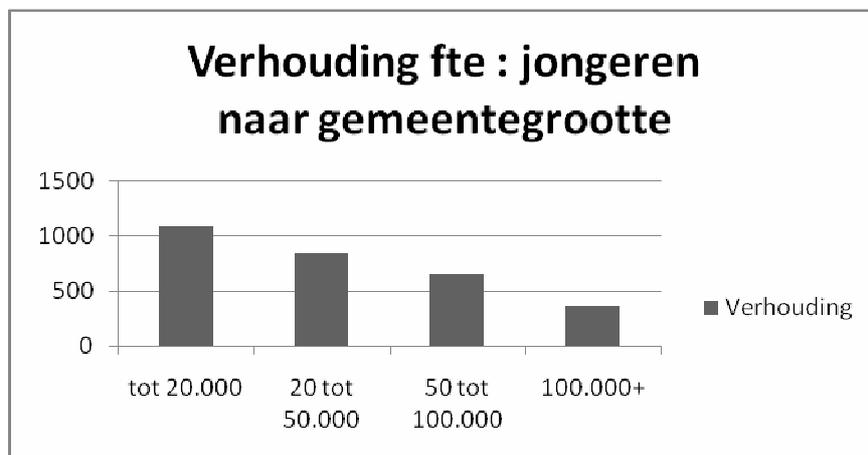
Grafiek 3. Professioneel jongerenwerk en kinderkwerk naar formatie en provincie in 2009

Provincies met veel inwoners hebben over het algemeen ook meer formatie voor jongerenwerk en kinderkwerk in vergelijking met provincies met minder inwoners. Zuid-Holland spant de kroon met 568 fte jongerenwerk en 133 fte kinderkwerk. Zeeland heeft 31 fte jongerenwerk en 6 fte kinderkwerk.

Urbanisatiegraad

Grafiek 4. Verhouding formatie jongerenwerk : jongeren naar gemeentegrootte in 2009

Als het aantal jongeren per fulltime formatie jongerenwerk in verband gebracht wordt met de grootte van gemeenten, dan is er een duidelijk verband zichtbaar. Hoe groter de gemeente, des te geringer het aantal jongeren per fulltime formatie jongerenwerk. In gemeenten van minder dan 20.000 inwoners kan een fulltime jongerenwerker bijna 1.100 jongeren tot de doelgroep rekenen en in gemeenten van meer dan 100.000 inwoners is dat aantal gedaald met een factor drie tot iets meer dan 350 jongeren.

Klaarblijkelijk is er meer aandacht voor professionele vrijetijdsbegeleiding van jongeren in grote steden dan in kleine gemeenten.

Samenvatting

- In totaliteit zijn er in 2009 in Nederland ruim 3.870 professionals actief in het jeugd- en jongerenwerk. Hiermee is 2.658 fte gemoeid.
- Verdeeld naar leeftijdscategorie is er 2.074 fte beschikbaar voor jongerenwerk en 584 fte voor kinderenwerk. Wat het aantal professionals betreft gaat het om 2.985 jongerenwerkers en 885 kinderwerkers of jeugdwerkers. In de periode 2000-2009 is de formatie jongerenwerk gegroeid met bijna 50%.
- Er is een fulltime formatie jongerenwerk beschikbaar voor 570 jongeren. Bij het kinderenwerk gaat het om 2.750 kinderen per fulltimer.
- Hoe groter de gemeente, hoe geringer het aantal jongeren per fulltime formatie jongerenwerk. Klaarblijkelijk is er meer aandacht voor professionele vrijetijdsbegeleiding van jongeren in grote steden dan in kleine gemeenten.

2. Organisaties en financiering

Inleiding

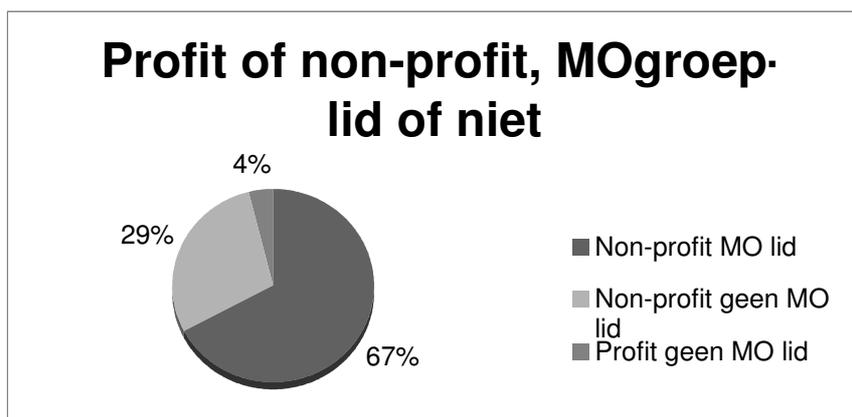
In dit hoofdstuk staan de uitvoeringsorganisaties van jeugd- en jongerenwerk centraal. Aan de orde komen het aantal aanbieders, de verschillende typen uitvoeringsorganisaties, de schaal waarop zij opereren en enkele randvoorwaarden.

Non-profit en profit organisaties

Er zijn in Nederland in 2009 zeker 346 aanbieders van professioneel jeugd- en jongerenwerk actief. Het gaat grotendeels om non-profit organisaties (96%) en een beperkt aantal profit organisaties (4%)⁵. Deze laatste aanbieders hebben de laatste jaren op de markt van jeugd- en jongerenwerk een positie verworven. Onder hen zijn zowel eenpersoonsbedrijven als grotere ondernemingen met meer personeel.

Een derde van de aanbieders van jeugd- en jongerenwerk (33%) is niet aangesloten bij de MOgroep.

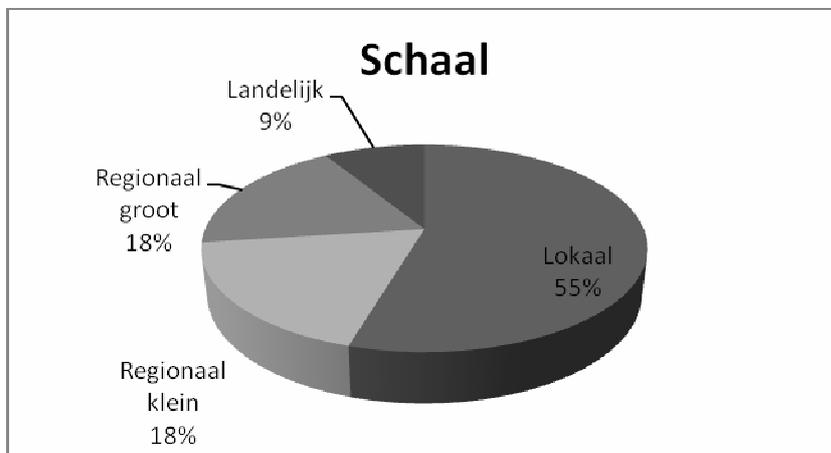
Grafiek 5. Aanbieders jeugd- en jongerenwerk naar profit of non-profit en wel of geen MOgroep lidmaatschap in 2009

⁵ Met non-profit organisaties worden brede of specifieke welzijnsinstellingen bedoeld die gericht zijn op het verzorgen van professioneel jeugd- en jongerenwerk (en mogelijk andere diensten) zonder een formeel winstoogmerk. Onder profit organisaties worden in dit verband vaak kleine, maar soms ook wat grotere ondernemingen verstaan die in formele zin wel gericht zijn op het maken van winst met activiteiten voor professioneel jeugd- en jongerenwerk.

Lokale, regionale en landelijke organisaties

Grafiek 6. Aanbieders van jeugd- en jongerenwerk naar schaal werkgebied in 2009

Ruim de helft van de aanbieders voert jeugd- en jongerenwerk uit in één gemeente (55%). Een kleine helft (45%) is actief in meerdere gemeenten, variërend van twee tot vier gemeenten (18% klein regionaal) en vijf tot negen gemeente (18% middelgroot regionaal) tot zelfs tien en meer gemeenten (9% landelijk).

De andere kant van de medaille is dat meer dan de helft van de lokale overheden in Nederland zaken doet met slechts één professionele aanbieder. Van de overige gemeenten gaat 7% in zee met twee aanbieders, 5% met drie aanbieders en zelfs 31% met meer dan drie aanbieders. Respondenten geven te kennen dat de concurrentie op het terrein van professioneel jeugd- en jongerenwerk de laatste jaren is toegenomen.

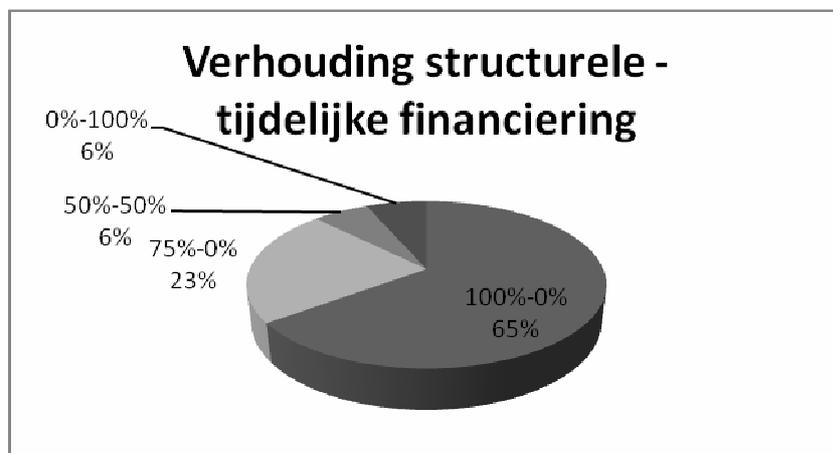
Verhouding uitvoering – coördinatie

Was in het jaar 2000 de verhouding tussen uitvoering en coördinatie in het jongerenwerk over het algemeen nog 91% staat tot 9%, in 2009 is dat verschoven naar gemiddeld 75% staat tot 25%.⁶ Meerdere respondenten geven aan dat de toegenomen samenwerking tussen partners in lokaal jeugdbeleid en registratiedruk de directe beschikbaarheid van professionals voor uitvoerend werk met jongeren heeft verminderd.

⁶ Zie voetnoot 2.

Verhouding structurele en tijdelijke financiering

Grafiek 7. Verhouding structurele en tijdelijke financiering in 2009

Tweederde van de aanbieders van professioneel jeugd- en jongerenwerk (65%) ontvangt een volledig structurele financiering. Bij 23% is de financiering voor driekwart structureel en voor een kwart op tijdelijke basis geregeld.

Bij 6% is die verhouding fiftyfifty. Van volledige tijdelijke financiering is sprake bij nog eens 6% van de aanbieders.

In vergelijking met 2000 is de volledig structurele financiering van het jeugd- en jongerenwerk afgenomen van 78% naar 65%.⁷ Opdrachten krijgen steeds meer een tijdelijk en projectmatig karakter.

Financieringsbron

Ongeveer twee derde (68%) van de aanbieders van professioneel jeugd- en jongerenwerk wordt volledig gefinancierd in het kader van lokaal jeugdbeleid. Ongeveer 11% van de aanbieders heeft daarnaast ook inkomsten uit programma's voor jeugd en veiligheid. In 21% van de gevallen is sprake van nog meer financieringsbronnen.

Samenvatting

- Er zijn 343 aanbieders van professioneel jeugd- en jongerenwerk, waarvan 96% non-profit en 4% profit.
- Ruim de helft van de aanbieders voert jeugd- en jongerenwerk uit in één gemeente (55%). Een kleine helft (45%) is actief in meerdere gemeenten, variërend van twee tot zelfs meer dan tien gemeenten.
- De verhouding tussen uitvoering en coördinatie in het jongerenwerk is in bijna tien jaar tijd verschoven van 91% staat tot 9% naar 75% staat tot 25%.
- Tweederde van de aanbieders van professioneel jeugd- en jongerenwerk (65%) ontvangt een volledig structurele financiering. Bij 23% is de financiering voor driekwart structureel en voor een kwart op tijdelijke basis geregeld. Bij 6% is die verhouding fiftyfifty.

⁷ Zie voetnoot 2.

Van volledige tijdelijke financiering is sprake bij nog eens 6% van de aanbieders. In vergelijking met 2000 is de volledig structurele financiering van het jeugd- en jongerenwerk afgenomen van 78% naar 65%. Opdrachten krijgen steeds meer een tijdelijk en projectmatig karakter.

- Ongeveer twee derde (68%) van de aanbieders van professioneel jeugd- en jongerenwerk wordt volledig gefinancierd in het kader van lokaal jeugdbeleid. Ongeveer 11% van de aanbieders heeft daarnaast ook inkomsten uit programma's voor jeugd en veiligheid. In 21% van de gevallen is sprake van nog meer financieringsbronnen.

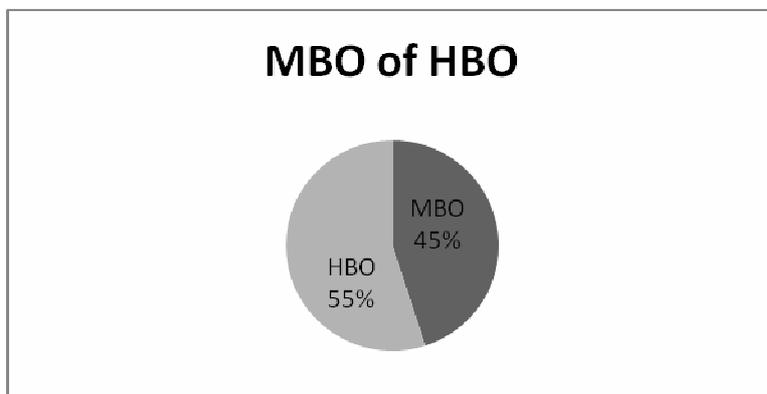
3. Professionals

Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op opleiding, bijscholing, ervaring en andere achtergronden van professionals jeugd- en jongerenwerk. Ook wordt de intensiteit van werkbegeleiding en het vacatureprobleem in deze werksoorten aangesneden.

MBO of HBO niveau

Grafiek 8. Jeugd- en jongerenwerkers naar verhouding HBO-MBO in 2009

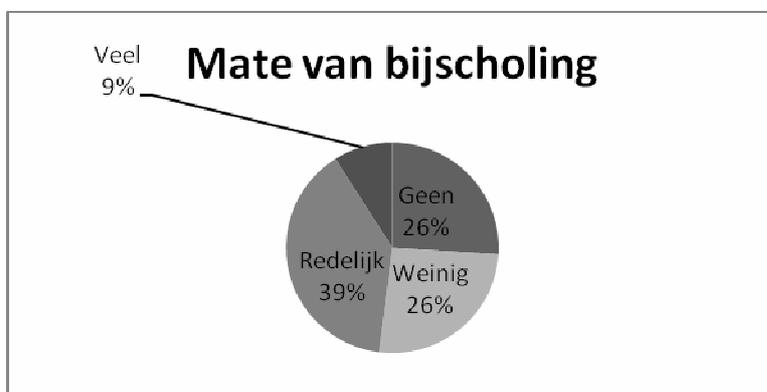

Van de jeugd- en jongerenwerkers in Nederland heeft 55% een HBO-opleiding of soms hoger. MBO geschoold is 45%.

Bijscholing

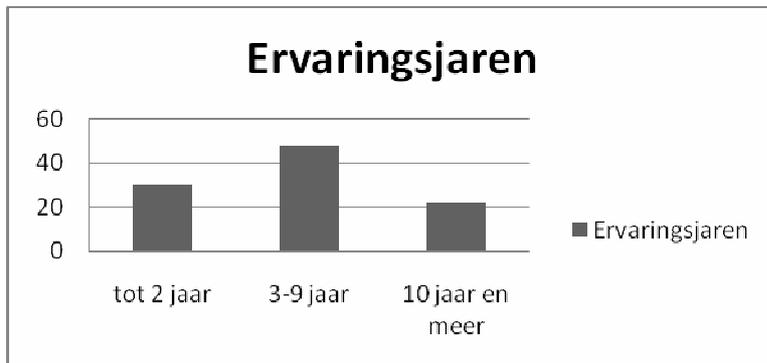
Ca. 52% van de professionals in het jeugd- en jongerenwerk doet niet of weinig aan bijscholing na het behalen van een welzijnsdiploma. Ongeveer 39% schoolt zich via de werkgever redelijk bij in zijn of haar beroep. 9% doet veel aan bijscholing.

Grafiek 9. Jeugd- en jongerenwerkers naar mate van bijscholing in 2009

Ervaringsjaren

Grafiek 10. Jeugd- en jongerenwerkers naar aantal ervaringsjaren in 2009

Er is relatief veel ervaring aanwezig bij de meeste professionals op het gebied van jeugd- en jongerenwerk (70%). Bijna de helft van hen (48%) heeft tussen de drie en negen jaar werkervaring en zelfs 22% meer dan tien jaar. Het aantal beroepskrachten met minder dan twee jaar ervaring bedraagt slechts 30%.

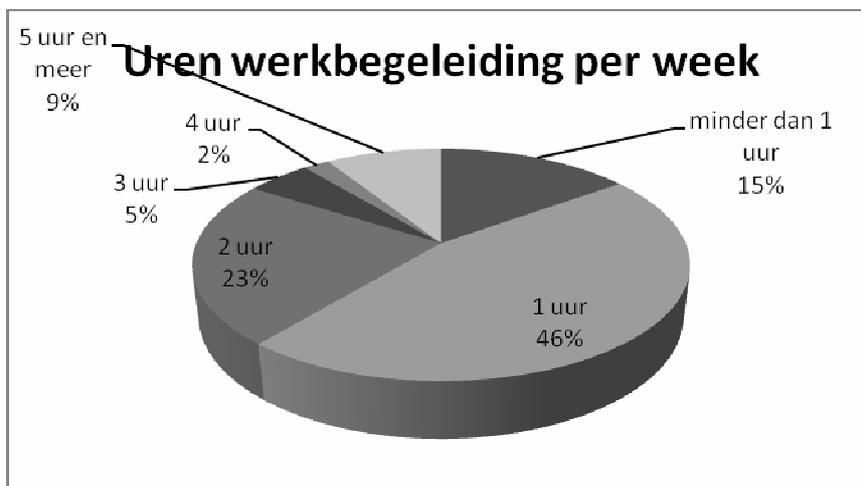
Deze uitslag weerspreekt de veel geuite veronderstelling dat het jeugd- en jongerenwerk een beroep is met een hoge omloopsnelheid van beroepskrachten. Er is zelfs beweerd dat met name jongerenwerkers gemiddeld niet langer dan één jaar in het vak blijven in verband met de zwaarte van het beroep.⁸ In 2009 is dat in elk geval niet meer zo.

Etnische achtergrond

Bij 52% van de aanbieders van jeugd- en jongerenwerk heeft de professional een Nederlands etnische achtergrond. In 47% van de werksituaties is de etnische samenstelling van de beroepskrachten in meerdere of mindere mate gevarieerd. Bij 1% van de uitvoeringsorganisaties is het personeel geheel van allochtone herkomst.

Werkbegeleiding/jongerenwerkexpertise op stafniveau

Grafiek 11. Jeugd- en jongerenwerkers naar uren werkbegeleiding in 2009

⁸ "Illustratief is de snelle doorlooptijd in het jeugd- en jongerenwerk. Deze bedraagt rond de 12 maanden". Citaat uit R. van Griensven en K. Smeets, *Jeugd- en jongeren werk in Nederland. Huidige stand van zaken vanuit gemeentelijk perspectief*, SGB0, Den Haag, 2003, p. 15.

Voor werkbegeleiding van jeugd- en jongerenwerkers hanteren niet alle instellingen dezelfde norm. Voor een klein deel van de werkers (15%) is wekelijks minder dan een uur beschikbaar voor inhoudelijke werkbegeleiding. Het grootste percentage werknemers (46%) kan rekenen op een uur werkbegeleiding per week. Bijna een kwart van de werkers (23%) krijgt twee uur begeleiding per week. Dan zijn er ook uitschieters waar 3 uur of meer werkbegeleiding is geregeld (16%).

Vacatures

In 2009 heeft 60% van de aanbieders van professioneel jongerenwerk te maken gehad met een vacature. In bijna de helft van de gevallen zijn de vacatures snel vervuld (45%). Bij iets meer dan de helft van de betrokken aanbieders (55%) duurde het meer dan drie of meer maanden om een kandidaat te vinden.

Vooraf het beperkte aanbod aan professionals die geschikt zijn qua ervaring en opleiding speelde hen parten. Veel aanbieders zijn niet te spreken over de praktijkgerichte kwaliteit van welzijnsopleidingen, vooral op HBO-niveau.

Samenvatting

- Van de jeugd- en jongerenwerkers in Nederland heeft 55% een HBO-opleiding of soms hoger. MBO geschoold is 45%.
- Ca. 52% van de professionals in het jeugd- en jongerenwerk doet niet of weinig aan bijscholing na het behalen van een welzijnsdiploma. Ongeveer 39% schoolt zich via de werkgever redelijk bij in zijn of haar beroep. 9% doet veel aan bijscholing.
- De meeste professionals op het gebied van jeugd- en jongerenwerk zijn ervaren beroepskrachten (70%). Bijna de helft van hen (48%) heeft tussen de drie en negen jaar werkervaring en zelfs 22% meer dan tien jaar. Het aantal beroepskrachten met minder dan twee jaar ervaring bedraagt slechts 30%.
- Bij 52% van de aanbieders van jeugd- en jongerenwerk heeft de professional een Nederlands etnische achtergrond. In 47% van werksituaties is de etnische samenstelling van de beroepskrachten in meerdere of mindere mate gevarieerd
- Voor werkbegeleiding van jeugd- en jongerenwerkers hanteren niet alle instellingen dezelfde norm. Voor een klein deel van de werkers (15%) is wekelijks minder dan een uur beschikbaar voor inhoudelijke werkbegeleiding. Het grootste percentage werknemers (46%) kan rekenen op een uur werkbegeleiding per week. Bijna een kwart van de werkers (23%) krijgt twee uur begeleiding per week. Dan zijn er ook uitschieters waar 3 uur of meer werkbegeleiding is geregeld (16%).
- Ongeveer 60% van de aanbieders van professioneel jongerenwerk heeft in 2009 te maken gehad met een vacature. In bijna de helft van de gevallen zijn de vacatures snel vervuld (45%). Bij iets meer dan de helft van de betrokken aanbieders (55%) duurde het meer dan drie of meer maanden om een kandidaat te vinden. Problemen zijn het beperkte aanbod van goed opgeleide en ervaren werkers.

4. Accommodaties

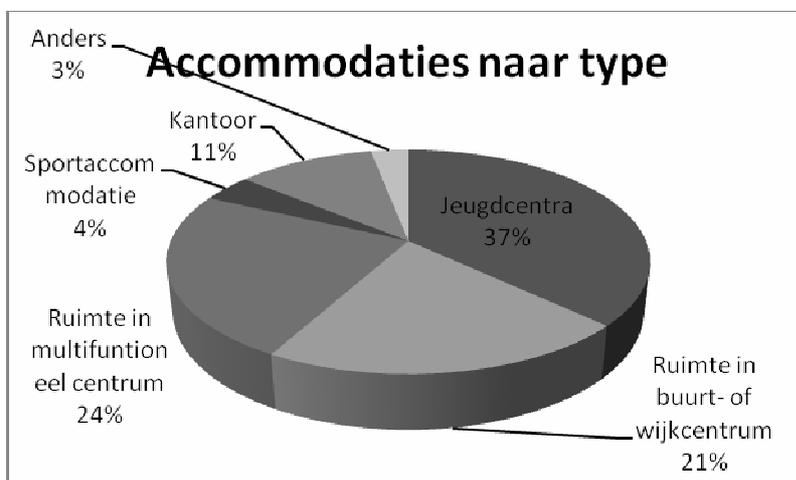
Inleiding

Dit hoofdstuk draait om de accommodaties voor jeugd- en jongerenwerk. Aan bod komen de verschillende typen accommodaties naar aantal, de oppervlakte in vierkante meters, huur of eigendom en het kwaliteitsniveau.

Aantal en typen accommodaties

In totaal zijn er in Nederland 1.135 accommodaties voor jeugd- en jongerenwerk geteld. Deze accommodaties variëren van speciale centra voor kinderen of jongeren en buurthuizen voor elke leeftijdsgroep tot ruimtes voor jeugd in multifunctionele gebouwen, wijkcentra en dorpshuizen.

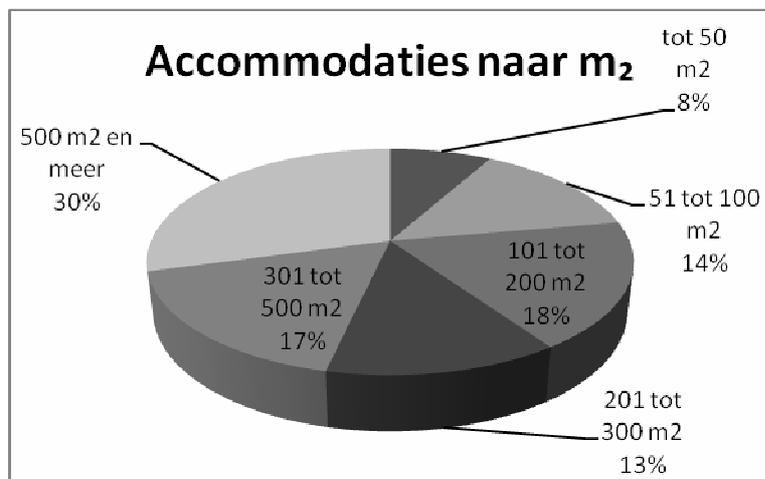
Grafiek 12. Accommodaties jeugd- en jongerenwerk naar type in 2009

De meeste accommodaties die worden gebruikt voor jeugd- en jongerenwerk zijn ruimtes speciaal voor jeugd (37%). Daarnaast maken veel instellingen gebruik van ruimten in buurt- en wijkcentra (21%) of in multifunctionele centra (24%). Ook wordt er, zij het in mindere mate, gebruik gemaakt van sportaccommodaties, en hebben veel instellingen een apart kantoorgebouw. Een aantal instellingen maakt ook gebruik van andere voorzieningen, zoals een jongerenbus.

Oppervlakte

Grafiek 13. Accommodaties naar m₂ in 2009

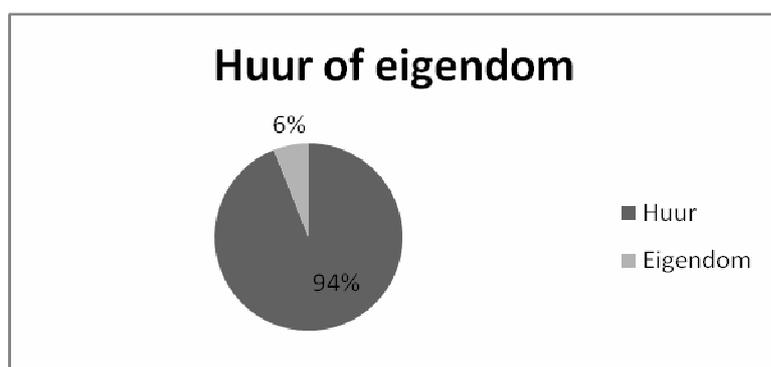

Het aantal vierkante meters dat instellingen in Nederland tot hun beschikking hebben voor jeugd- en jongerenwerk varieert behoorlijk.

In de grafiek is te zien dat 8% van de instellingen voor jeugd- en jongerenwerk accommodaties van minder dan 50 vierkante meter tot zijn beschikking heeft. Bijna de helft van deze instellingen (45%) gebruikt ruimten variërend van in totaal 51 tot 300 vierkante meter. Daarnaast heeft 17% van hen tussen de 300 en 500 vierkante meter en 30% zelfs meer dan 501 vierkante meter aan accommodatie tot zijn beschikking.

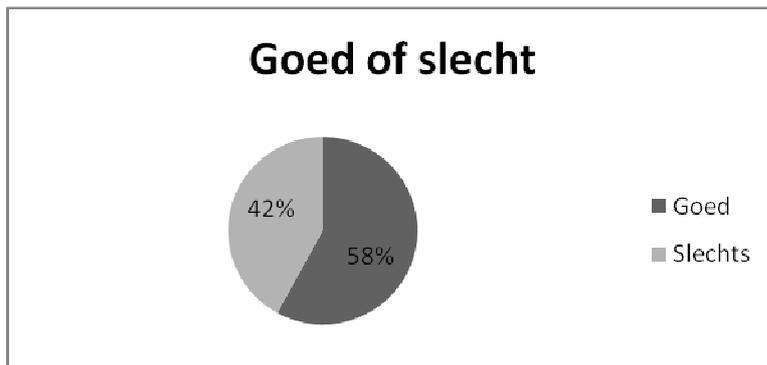
Huur of eigendom, kwaliteit en problemen

Grafiek 14. Accommodaties naar huur of eigendom in 2009

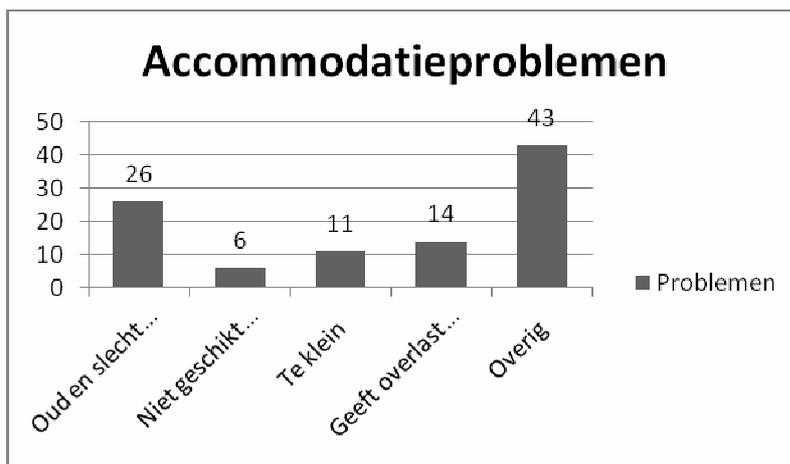
Het blijkt dat slechts 6% van de accommodaties voor jeugd- en jongerenwerk eigendom is van instellingen die het werk uitvoeren. Het overgrote deel van de accommodaties wordt door instellingen gehuurd. In de meeste gevallen van de gemeente die deze accommodaties in eigendom heeft.

Grafiek 15. Accommodaties naar kwaliteit in 2009

Meer dan de helft van de aanbieders van jeugd- en jongerenwerk beoordeelt de kwaliteit van de accommodatie als goed (58%). In de overige gevallen is er bij één of meerdere accommodaties van een instelling sprake van problemen. De meest genoemde problemen hebben betrekking op de slechte staat van onderhoud (26%), de gevoeligheid voor overlast naar omwonenden (14%) en de beperkte oppervlakte van de accommodatie (11%).

Grafiek 16. Accommodaties naar kwaliteit in 2009

Samenvatting

- In totaal zijn er in Nederland 1.135 accommodaties voor jeugd- en jongerenwerk. Deze accommodaties variëren van speciale centra voor kinderen of jongeren (37%) en buurthuizen voor elke leeftijdsgroep (21%) tot ruimtes voor jeugd in multifunctionele gebouwen, wijkcentra en dorpshuizen (24%). Verder worden onder andere sportaccommodaties, kantoren en mobiele voorzieningen benut voor deze werksoorten.
- Bij de meeste aanbieders van professioneel jeugd- en jongerenwerk gaat het om accommodaties variërend van tussen de 51 en 300 vierkante meter (45%) tot tussen de 300 en 500 vierkante meter (17%) en meer dan 501 vierkante meter (30%). Rond de 8% van deze aanbieders heeft accommodaties van minder dan 50 vierkante meter tot zijn beschikking.
- Het overgrote deel van de accommodaties wordt door instellingen gehuurd, vaak van de gemeente (94%) .
- Meer dan de helft van de aanbieders van jeugd- en jongerenwerk beoordeelt de kwaliteit van de accommodatie als goed (58%). In de overige gevallen is er bij één of meerdere accommodaties van een instelling sprake van problemen. De meest genoemde problemen hebben betrekking op de slechte staat van onderhoud, de gevoeligheid voor overlast naar omwonenden en de beperkte oppervlakte van de accommodatie.

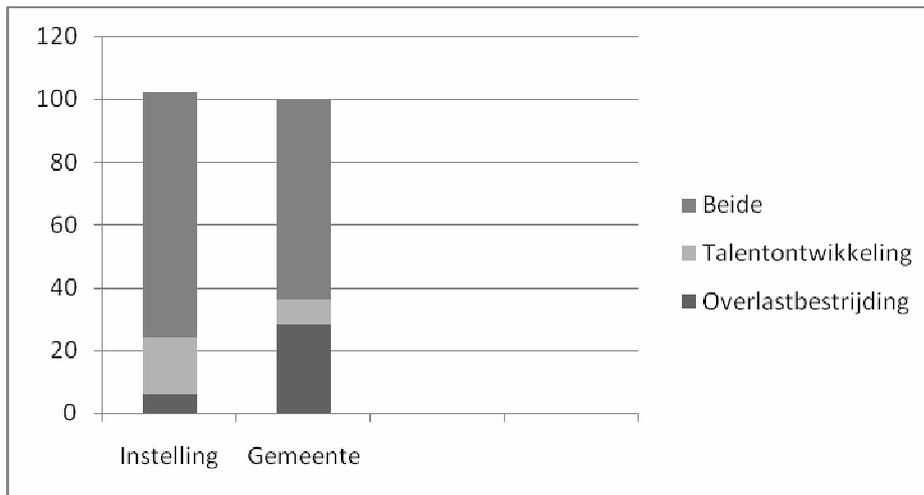
5. Doelstelling en functies

Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over de doelstelling en functies van het jeugd- en jongerenwerk.

Doelstelling: overlastaanpak en talentontwikkeling

Grafiek 17. Doelstelling van jeugd- en jongerenwerk in 2009

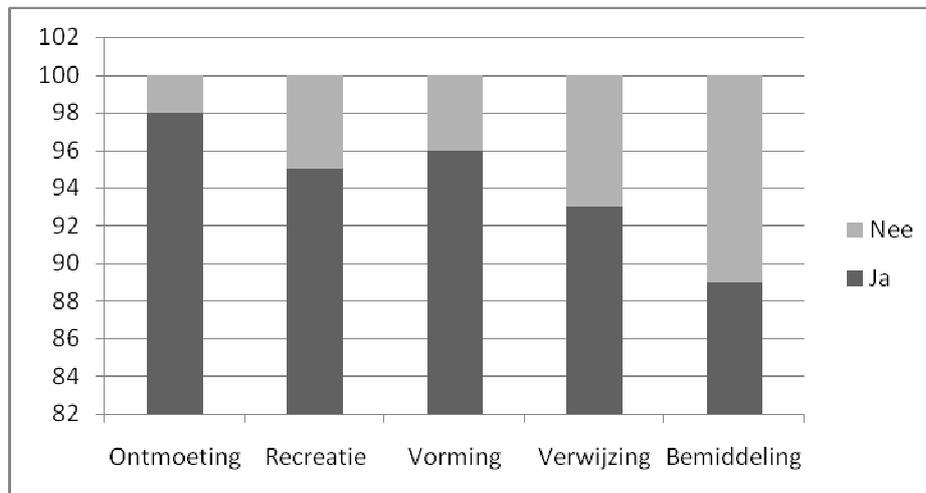
Verreweg de meeste voorzieningen voor jeugd- en jongerenwerk (78%) hebben zich zowel overlastbestrijding als talentontwikkeling ten doel gesteld. Ongeveer 18% richt zich uitsluitend op talentontwikkeling en slechts 6% op alleen overlastbestrijding. Van gerichtheid op uitsluitend talentontwikkeling is vooral sprake bij het kinderwerk.

De combinatie van overlastbestrijding en talentontwikkeling als doelstelling komt ook het meest voor bij gemeenten (64%), maar in mindere mate dan bij uitvoeringsorganisaties. Gemeenten leggen vaker de nadruk op overlastbestrijding (28% tegen 6%) en minder het hoofdaccent op talentontwikkeling (8% tegen 18%).

Volgens respondenten levert dit verschil in doelstelling vooral ten aanzien van het jongerenwerk meer dan eens grote spanningen op in de verhouding tussen opdrachtgever en opdrachtnemer.

Functies van jeugd- en jongerenwerk

Grafiek 18. Functies van jeugd- en jongerenwerk in 2009

De meest genoemde elementaire functies van het jeugd- en jongerenwerk zijn ontmoeting (98%) en vorming (96%), gevolgd door recreatie (95%), verwijzing naar gespecialiseerde instanties bij vragen en problemen (93%), en bemiddeling bij spanningen tussen jong en oud in de buurt (89%). In beperkte mate is ook aangegeven dat participatie en individuele coaching van jongeren belangrijke functies zijn.

Ten aanzien van participatie wordt door meerdere respondenten opgemerkt dat het een onderdeel is van de functie van vorming, bedoeld als ondersteuning van de persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling van jongeren, en in die zin niet is op te vatten als een aparte functie.

Coaching daarentegen is wel een nieuwe functie van het jeugd- en jongerenwerk. Vooral voor jongeren zonder school en werk die de weg kwijt zijn in de samenleving is coaching uitermate zinvol in de betekenis van meer individuele begeleiding bij het vinden van een maatschappelijke geaccepteerde bestemming, vooral op het gebied van school en werk. Meerdere aanbieders van jongerenwerk maken zich sterk om deze individuele begeleidingsfunctie toe te voegen aan hun repertoire van groepsgerichte functies nu de jeugdwerkloosheid weer om zich heen grijpt. Vaak gaat het om plannen, waarvan de realisatie nog ter hand genomen moet worden.

Samenvatting

- Hoewel de meeste gemeenten en aanbieders van jeugd- en jongerenwerk overlastbestrijding en talentontwikkeling als gecombineerde doelstellingen nastreven, leggen gemeenten verhoudingsgewijs toch vaker bij het jongerenwerk de nadruk op overlastbestrijding. Dit verschil in doelstelling levert meer dan eens grote spanningen op in de verhouding tussen opdrachtgever en opdrachtnemer.
- De meest genoemde elementaire functies van het jeugd- en jongerenwerk zijn ontmoeting, vorming, recreatie, verwijzing naar gespecialiseerde instanties bij vragen en problemen, en bemiddeling bij spanningen tussen jong en oud in de buurt. Naast deze meer groepsgerichte functies komt voor steeds meer aanbieders van jongerenwerk de functie van individuele coaching van jongeren in beeld. Daarbij krijgen jongeren zonder school en werk die de weg kwijt zijn in de samenleving individuele begeleiding bij het vinden van een maatschappelijke geaccepteerde bestemming, vooral op het gebied van school en werk.

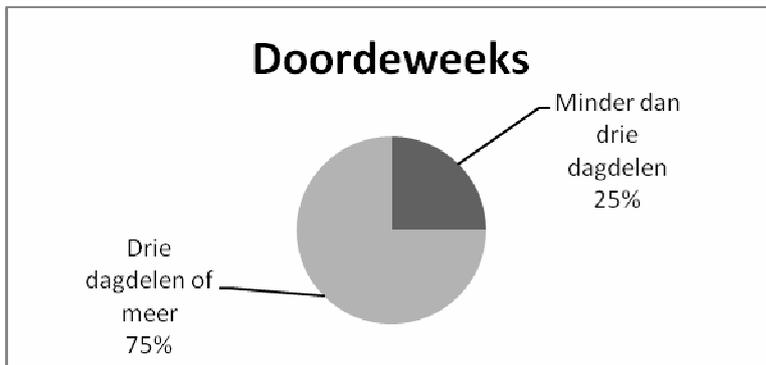
6. Aanbod

Inleiding

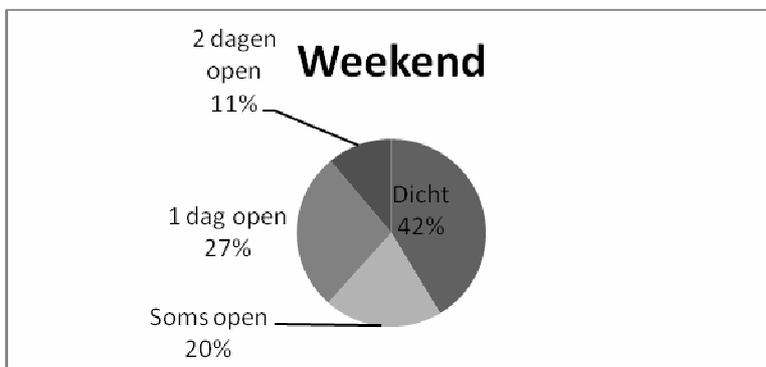
De onderwerpen van dit hoofdstuk zijn de openstelling van het jeugd- en jongerenwerk en de bereikbaarheid van professionals.

Openstelling doordeweeks en weekend

Grafiek 19. Openstelling doordeweeks in 2009

Grafiek 20. Openstelling in weekend in 2009

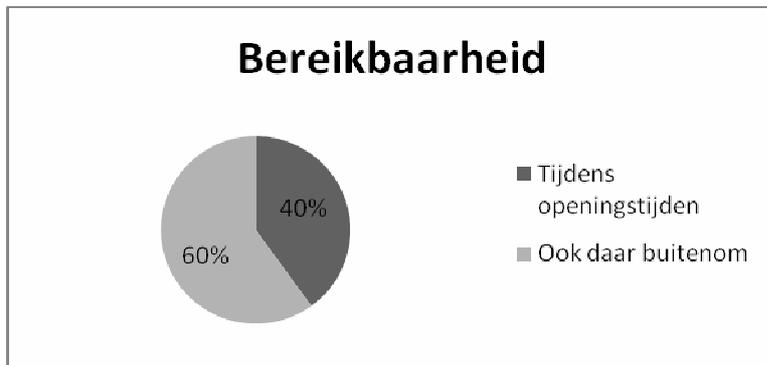
Het blijkt dat driekwart van de instellingen voor jeugd- en jongerenwerk doordeweeks meer dan drie dagdelen open is op voornamelijk namiddagen en avonden.⁹ In een kwart van de gevallen gaat het dan om minder dan drie dagdelen.

In het weekend zijn veel instellingen volledig gesloten (42%) of hooguit af en toe eens open voor een bijzonder evenement (20%). Een kwart van alle aanbieders (27%) is één dag open in het weekend. Slechts 11% is zowel op zaterdag als zondag geopend.

⁹ Het gaat hier niet alleen om accommodatiegebonden aanbod, maar ook de inzet van ambulante werkers.

Bereikbaarheid werkers

Grafiek 21. Bereikbaarheid jeugd- en jongerenwerkers in 2009

Opvallend is dat het merendeel van de jeugd- en jongerenwerkers (60%) ook buiten openingstijden bereikbaar is voor de doelgroep. Een mobiel verstrekt door de werkgever speelt een belangrijke rol in deze ruime bereikbaarheid voor met name jongeren.

Samenvatting

- Het blijkt dat driekwart van de instellingen voor jeugd- en jongerenwerk doordeweeks meer dan drie dagdelen open is op namiddagen en avonden. In een kwart van de gevallen gaat het dan om minder dan drie dagdelen. In het weekend zijn veel instellingen volledig gesloten of hooguit af en toe eens open voor een bijzonder evenement.
- Het merendeel van de jeugd- en jongerenwerkers is buiten openingstijden mobiel bereikbaar voor de doelgroep.

7. Doelgroep

Inleiding

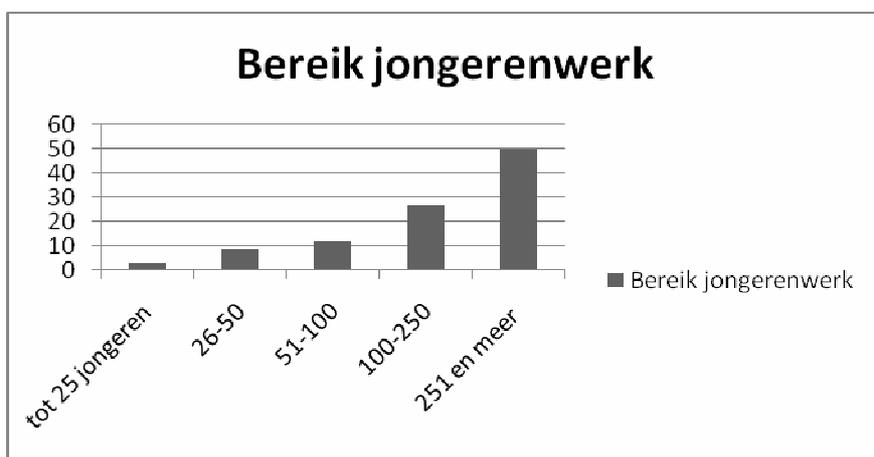
Het is interessant meer te weten te komen over de doelgroep van het jongerenwerk. Officieel wordt het jongerenwerk min of meer beschouwd als een vrijetijdsvoorziening voor alle jeugd. Maar is dat in de praktijk ook zo?

Reële bereikcijfers en achtergronden van de doelgroep van het jongerenwerk worden in dit hoofdstuk toegelicht.¹⁰

Ook wordt een antwoord gegeven op de vraag of er gezien de vraag van de doelgroep nog verdere groeimogelijkheden zijn voor deze voorziening

Bereik jongerenwerk

Grafiek 22. Bereik van jongerenwerk in 2009

De helft van de aanbieders van professioneel jongerenwerk bereikt 250 of meer jongeren op jaarbasis per gemeente of deel ervan. Ruim een kwart (27%) heeft een bereik tussen de 100 en 250 jongeren. Ca. 12% houdt zich bezig met een deelnemersaantal tussen de 50 en 100 jongeren, 9% met een aantal van 25 tot 50 jongeren en 3% met minder dan 25 jongeren.

Reëel bereik per fulltime formatieplaats

Het totale bereik van het jongerenwerk in Nederland bedraagt 161.991 jongeren. Voor het kinderwerk ligt dit aantal op 67.468 kinderen.

Per fulltime formatieplaats jongerenwerk is het bereik 78 jongeren.

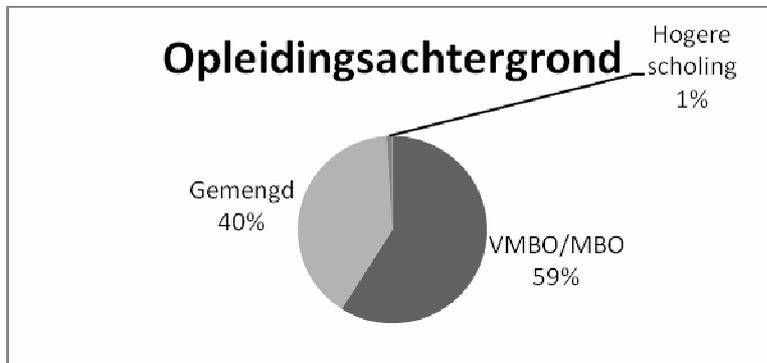
Bij het kinderwerk ligt dat op 115 kinderen.

¹⁰ In dit hoofdstuk wordt niet ingegaan op het jeugdwerk. De informatie van respondenten over de doelgroep van het jeugdwerk was ontoereikend om een verantwoorde analyse mogelijk te maken.

Opleidingsachtergrond, etniciteit, risicograad

Opleidingsachtergrond

Grafiek 23. Doelgroep jongerenwerk naar opleidingsachtergrond in 2009

Ongeveer 59% van de doelgroep van het jongerenwerk heeft een opleiding op het niveau van VMBO en MBO. In 40% van de gevallen is de scholingsachtergrond gemengd en bij 1% hoger geschoold (HAVO, HBO en hoger).

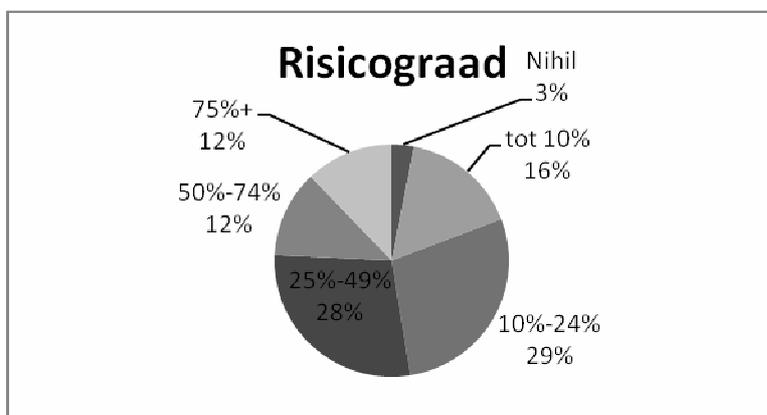
Ervan uitgaande dat minimaal de helft van bezoekers van het jongerenwerk die qua opleiding behoren tot een gemengde doelgroep, kan het deel van de totale bezoekersgroep van het jongerenwerk dat een VMBO of MBO als opleidingsachtergrond heeft, worden vastgesteld op 79%. Met andere woorden, het jongerenwerk is bij uitstek een voorziening voor laaggeschoolde jongeren. De opvatting dat deze werksoort bedoeld is voor alle jongeren kan met deze conclusie verwezen worden naar het rijk van de fabelen. Deze conclusie strookt met bevindingen van onderzoek naar vrijetijdsbesteding van jongeren in diverse gemeenten en regio's.

Etniciteit

Bij 59% van de aanbieders van jongerenwerk bestaat de doelgroep uit overwegend jongeren van Nederlandse afkomst. Bij 23% van de aanbieders is de doelgroep in etnisch opzicht gemengd. Bij 19% van de jongerenwerkvoorzieningen zijn de deelnemers in hoofdzaak van allochtone herkomst.

Risicograad

Grafiek 24. Doelgroep jongerenwerk naar risicograad in 2009

Bij deze grafiek wordt de risicograad van de doelgroep in beeld gebracht.¹¹

Bij bijna een kwart van de aanbieders van jongerenwerk (24%) bestaat de doelgroep voor 50% of meer uit jongeren met problemen of risico's daarop.

In 57% van de gevallen ligt de risicograad van de doelgroep tussen de 10% en 50%. Een doelgroep met minder dan 10% risicograad komt voor bij 16% van de aanbieders van jongerenwerk. Slechts bij 3% van de voorzieningen voor jongerenwerk maken geen jongeren met problemen of risico's deel uit van de bezoekers.

Ook deze conclusies wettigen de uitspraak eerder uit dit hoofdstuk dat jongerenwerk in de verste verte geen algemene voorziening is voor alle jongeren. Die constatering komt overeen met eerdere onderzoeksbevindingen die aangeven dat slechts 20% van de jeugd van 12-17 jaar in Nederland behoefte heeft aan jongerenwerk. De overige 80% regelt de vrijetijdsbesteding naar eigen inzicht zonder behoefte aan professionele begeleiding.

Meer doelgroepen?

Om te achterhalen of er nog meer groeimogelijkheden zijn voor het jongerenwerk de komende jaren is het zinvol na te gaan wie in principe gerekend kan worden tot de potentiële doelgroep en hoe groot deze doelgroep is.

Een goede maat voor het vaststellen van de doelgroep van het jongerenwerk is de optelsom van de leerlinggewichtgetallen 0.25 en 0.9. Deze begrippen komen uit de wereld van financiering van het basisonderwijs en vormen aanduidingen voor respectievelijk autochtone jongeren uit laaggeschoolde milieus en allochtone jongeren. Bij elkaar genomen en omgerekend naar de doelgroep van 12-17 jaar gaat dat in 2009 om 238.388 jongeren.

Met een huidig bereik van 161.991 jongeren bij een formatiestand van 2.074 fte is er onder gelijke condities van werken dus nog ruimte voor uitbreiding met 982 fte professioneel jongerenwerk.

Samenvatting

- De helft van de aanbieders van professioneel jongerenwerk bereikt 250 of meer jongeren op jaarbasis per gemeente of deel ervan. Ruim een kwart (27%) heeft een bereik tussen de 100 en 250 jongeren. Ca. 12% houdt zich bezig met een deelnemersaantal tussen de 50 en 100 jongeren, 9% met een aantal van 25 tot 50 jongeren en 3% met minder dan 25 jongeren.
- Het totale bereik van het jongerenwerk in Nederland bedraagt 161.991 jongeren. Voor het kinderwerk ligt dit aantal op 67.468 kinderen. Per fulltime formatieplaats jongerenwerk is het bereik 78 jongeren. Bij het kinderwerk ligt dat op 115 kinderen.
- Ongeveer 79% van de doelgroep van het jongerenwerk heeft een opleiding op het niveau van VMBO en MBO. Met andere woorden, het jongerenwerk is bij uitstek een voorziening voor laaggeschoolde jongeren.
- Bij 59% van de aanbieders van jongerenwerk bestaat de doelgroep uit overwegend jongeren van Nederlandse afkomst. Bij 23% van de aanbieders is de doelgroep in etnisch opzicht gemengd. Bij 19% van de jongerenwerkvoorzieningen zijn de deelnemers in hoofdzaak van allochtone herkomst.

¹¹ Met de term risicograad wordt bedoeld het percentage van de doelgroep waarbij zich manifeste problemen voordoen en/of een bovengemiddeld risico bestaat dat zoiets gaat gebeuren. Het gaat om (risico's op) problemen op school (spijbelen, voortijdig schoolverlaten), werk (werkloosheid), thuis (te weinig ondersteuning, conflicten, armoede), en gedragsproblemen (geïnternaliseerd en geëxternaliseerd probleemgedrag, criminaliteit).

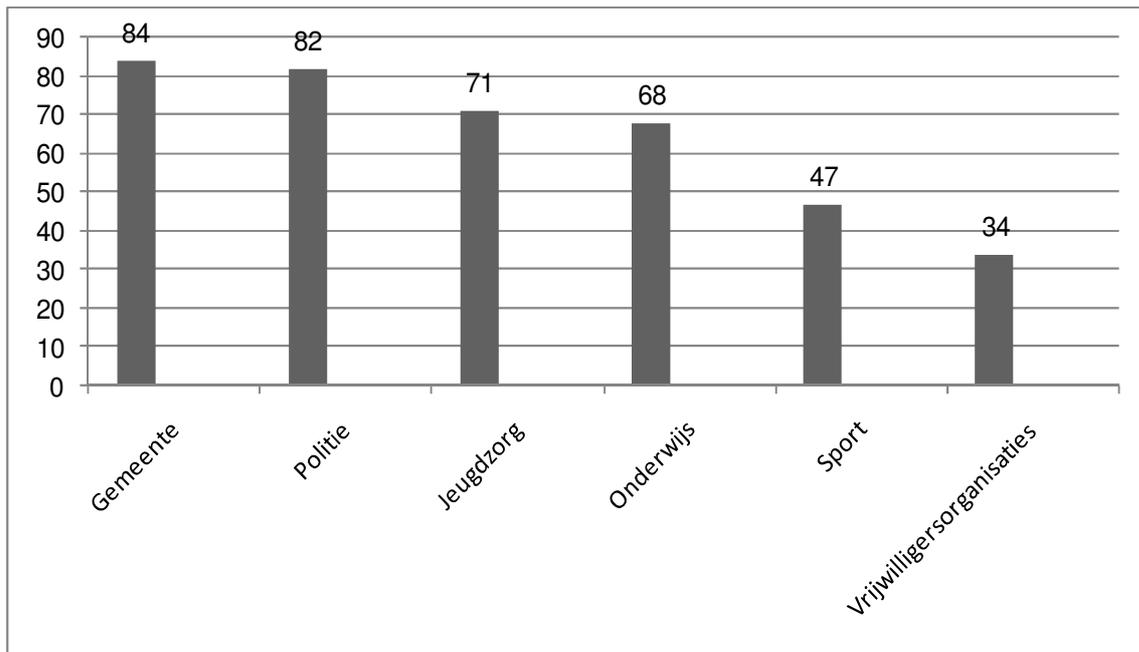
- Bij bijna een kwart van de aanbieders van jongerenwerk bestaat de doelgroep voor 50% of meer uit jongeren met problemen of risico's daarop. In 57% van de gevallen ligt de risicograad van de doelgroep tussen de 10% en 50%. Een doelgroep met minder dan 10% risicograad komt voor bij 16% van de aanbieders van jongerenwerk. Slechts bij 3% van de voorzieningen voor jongerenwerk maken geen jongeren met problemen of risico's deel uit van de bezoekers. Het jongerenwerk is dus geen algemene voorziening voor alle jongeren. Ongeveer 80% van de jongeren in Nederland regelt de vrijetijdsbesteding naar eigen inzicht zonder behoefte aan professionele begeleiding.
- Uitgaande van een potentiële doelgroep voor het professionele jongerenwerk van ongeveer 240.000 jongeren is er nog ruimte voor uitbreiding van deze werksoort met minimaal 984 fulltime professionals.

8. Samenwerking

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt weergegeven welke samenwerkingspartners van het jongerenwerk het meest worden genoemd.

Grafiek 25. Belangrijkste samenwerkingspartners van jongerenwerk in 2009

Samenvatting

- De lokale overheid en de politie zijn de belangrijkste samenwerkingspartners van het professionele jongerenwerk (resp. 84% en 82%). Op de tweede plaats staan jeugdzorgaanbieders, al dan niet actief in een lokaal netwerk 12+, en scholen (resp. 71% en 68%).
- Sport en vrijwilligersorganisaties worden ook relatief vaak genoemd (resp. 47% en 34%).

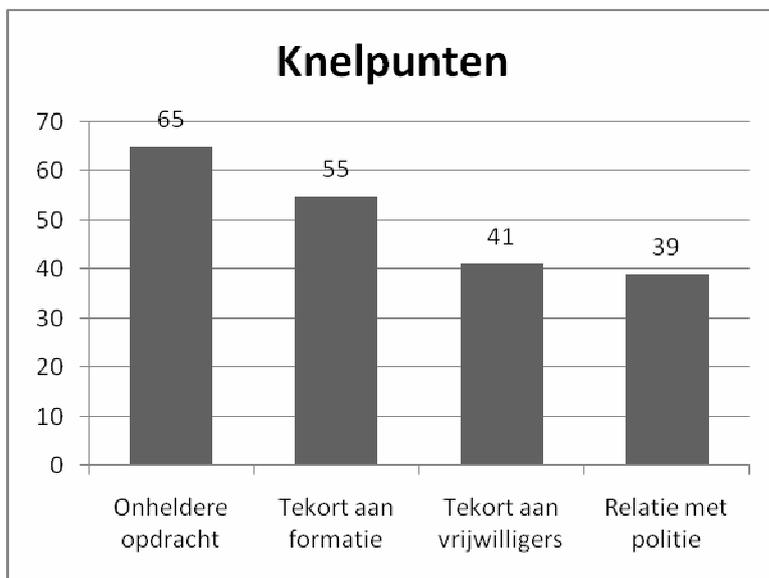
9. Knelpunten en kwaliteiten

Inleiding

Welke knelpunten spelen er heden ten dage in het jongerenwerk? En wat is de kracht van het jongerenwerk van uw instelling? De essentie van de antwoorden op deze vragen komt in dit hoofdstuk aan de orde.

Knelpunten

Grafiek 26. Knelpunten van het jongerenwerk in 2009

Veel aanbieders van jongerenwerk (65%) geven te kennen last te hebben van onduidelijke, ruime, dubbelzinnige en vaak ook irreële verwachtingen van de opdrachtgever. In veel gevallen komen deze verwachtingen ook niet overeen met wat op papier is afgesproken. Meer helderheid over de opdracht van de kant van de lokale overheid wordt door veel aanbieders dan ook op prijs gesteld. Een tweede euvel is het gebrek aan formatie om te voldoen aan een minimum aan continuïteit in de bedrijfsvoering (55%). Er zijn nogal veel parttime banen in het jongerenwerk waardoor de openstelling van voorzieningen vaak nogal beperkt is.

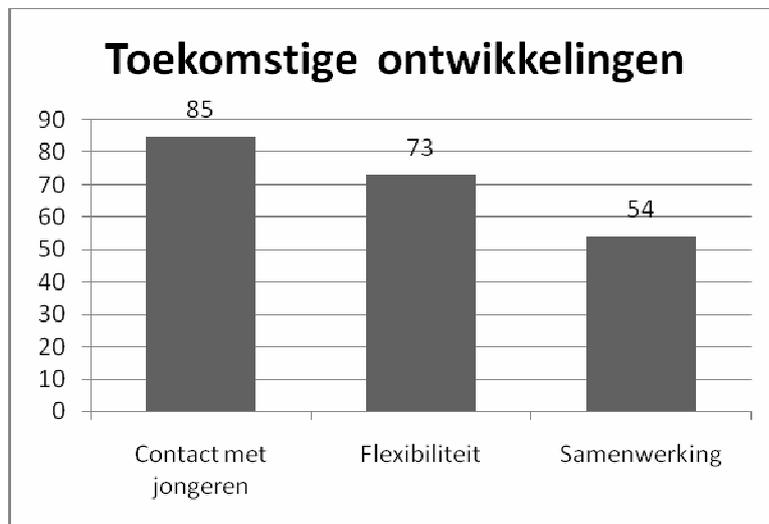
Inzet van vrijwilligers, hoe zeer dat ook een onderdeel is van de doelstelling van het jongerenwerk, biedt niet altijd soelaas bij het verbeteren van de continuïteit. Veel vrijwilligers spenderen een beperkte deel van hun tijd aan het jongerenwerk omdat zij ook met andere verplichtingen te maken hebben.

Een moeizame werkverhouding met de politie is een vierde knelpunt dat door 39% van de aanbieders van jongerenwerk naar voren wordt gebracht. Er is onduidelijkheid over de rechten en plichten van jongerenwerkers ten opzichte van de politie.

Vragen in dit kader zijn bijvoorbeeld of een jongerenwerker zich kan beroepen op een vertrouwensband met jongeren, de behoefte aan een beroepscode voor jongerenwerkers waarmee de politie rekening moet houden en spelregels voor informatie-uitwisseling over en weer.

Kwaliteiten van het jongerenwerk

Grafiek 27. De kracht van het jongerenwerk in 2009

Bijna alle aanbieders roemen de kwaliteit van jongerenwerkers om gemakkelijk met jongeren in contact te komen. Dat kunnen zij als geen ander, zeker bij groepen van jongeren die als moeilijk bereikbaar of benaderbaar worden beschouwd.

Flexibiliteit is een tweede kracht van het jongerenwerk volgens 73% van de voorzieningen.

Ook de samenwerkingsbereidheid van veel jongerenwerkers is groot, geeft ruim de helft van de ondervraagde aanbieders aan (54%).

Samenvatting

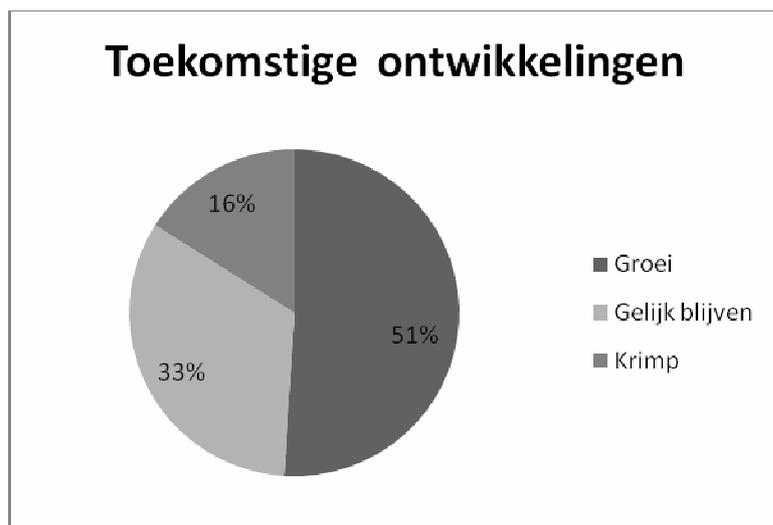
- Veel aanbieders van jongerenwerk geven te kennen last te hebben van onduidelijke, ruime, dubbelzinnige en vaak ook irrealistische verwachtingen van de opdrachtgever.
- Een tweede euvel van jongerenwerk is het gebrek aan formatie om te voldoen aan een minimum aan continuïteit in de bedrijfsvoering. Er zijn nogal veel parttime banen in het jongerenwerk waardoor de openstelling van voorzieningen vaak nogal beperkt is.
- Inzet van vrijwilligers in het jongerenwerk is maar beperkt mogelijk voor het verbeteren van de continuïteit.
- Er bestaat een moeizame werkverhouding tussen jongerenwerk en politie vanwege de onduidelijkheid over de rechten en plichten van jongerenwerkers ten opzichte van de politie.
- Jongerenwerkers zijn goed in contactlegging met groepen van jongeren die als moeilijk bereikbaar worden beschouwd.
- Flexibiliteit en samenwerkingsbereid zijn ook een grote kracht van het jongerenwerk.

10. Nabije toekomst

Inleiding

Ter afsluiting van de enquête is aanbieders van jongerenwerk gevraagd hoe ze de toekomst van het jongerenwerk zien en welke mogelijke gevolgen de huidige economische crisis zal hebben voor het jongerenwerk.

Grafiek 28. Toekomstige ontwikkelingen jongerenwerk

Samenvatting

- Met de nodige slagen om de arm omdat er ten tijde van het onderzoek nog weinig concreets bekend was over de uitwerking van de economische crisis op het overheidsbeleid ten aanzien van sociale en maatschappelijke voorzieningen, verwacht toch ongeveer een derde van de voorzieningen voor jongerenwerk (33%) de komende jaren een verdere groei in formatie. Als reden daarvoor wordt vooral gewezen op de prioriteit van jongerenoverlast bij de lokale politiek.
- De helft van de aanbieders van jongerenwerk (51%) houdt ondanks de te verwachten bezuinigingen op de sociale sector rekening met het gelijk blijven van de formatie voor jongerenwerk, vaak om dezelfde reden.
- In ca. 16% van de gevallen wordt uitgegaan van krimp in formatie voor jongerenwerk omdat de lokale overheid wel moet bezuinigen in verband met de economische crisis.
- Kortom, de verwachtingen over de verdere ontwikkeling van professioneel jongerenwerk en ook wel jeugdwerk als waardevol instrument van lokaal jeugdbeleid zijn gematigd positief. De tijd zal het leren wat daar van terecht komt.

11. Hoofdconclusies en aanbevelingen

Inleiding

In dit laatste hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies van dit onderzoek naar voren gehaald. Verder worden enkele aanbevelingen geformuleerd die de verdere ontwikkeling van jeugd- en jongerenwerk als een waardevolle professionele voorziening kunnen bevorderen.

Hoofdconclusies

- In de laatste tien jaar is de formatie jongerenwerk in Nederland gegroeid met bijna 50% tot ruim 2.000 fte. De formatie voor jeugdwerk is toegenomen tot bijna 600 fte. Deze toename is geregeld door gemeenten in het kader van lokaal jeugdbeleid.
- Hoe groter de gemeente, des te meer formatie er beschikbaar is voor jeugd- en jongerenwerk in zowel absolute als relatieve zin. Klaarblijkelijk vergt het opgroeien in een grote stad meer professionele begeleiding dan in een kleine gemeente.
- Professionals in jeugd- en jongerenwerk zijn voor 55% geschoold in het HBO en voor 45% in het MBO. Er gebeurt relatief weinig aan bijscholing. In tegenstelling tot wat vaak wordt beweerd hebben de meeste professionals in jeugdwerk en jongerenwerk een redelijk aantal ervaringsjaren. Bij veel voorzieningen voor jeugd- en jongerenwerk is het aantrekken van goed opgeleide en/of ervaren beroepskrachten een terugkerend probleem. Vooral welzijnsopleidingen op HBO niveau wordt een gebrek aan specialisatie verweten.
- Iets minder dan de helft van de instellingen voor jeugd- en jongerenwerk is ontevreden over de kwaliteit van de accommodaties. Problemen hebben vaak te maken met de slechte staat van onderhoud, de gevoeligheid voor overlast naar omwonenden en de beperkte oppervlakte van een accommodatie.
- Qua doelstelling van jongerenwerk leggen gemeenten meer de nadruk op overlastbestrijding en de jongerenwerkaanbieders meer op talentontwikkeling. Dit verschil in doelstelling levert meer dan eens spanningen op in de verhouding tussen opdrachtgever en opdrachtnemer.
- Er bestaat grote overeenstemming over de belangrijkste groepsgerichte functies van het jeugd- en jongerenwerk, te weten ontmoeting, vorming, recreatie, verwijzing naar gespecialiseerde instanties en bemiddeling bij spanningen tussen jong en oud in de buurt. Nieuw voor jongerenwerk is de functie van coaching van individuele jongeren die de weg kwijt zijn bij het vinden van een bestemming op vooral het gebied van school en werk.
- De openingstijden van voorzieningen voor jeugd- en jongerenwerk zijn vooral in het weekend, maar in mindere mate ook doordeweeks, beperkt door het gebrek aan formatie.
- De doelgroep van het jongerenwerk bestaat grotendeels uit laaggeschoolde jongeren met een VMBO en MBO achtergrond. Bij driekwart van de voorzieningen voor jongerenwerk heeft de doelgroep in meerdere of mindere mate te maken met problemen of risico's daarop.
- Een fulltime jongerenwerker houdt zich bezig met 78 jongeren. Een fulltime kinderwerker bedient 115 kinderen.
- Gezien de vraag van de doelgroep zou het huidige jongerenwerk minimaal uitgebreid moeten worden met bijna 1.000 fulltimers.

- Belangrijke knelpunten in het jongerenwerk zijn de onduidelijke en ruime verwachtingen van de opdrachtgever, de minimale continuïteit en de moeizame werkverhouding met de politie.
- De kracht van het jongerenwerk is contactlegging met moeilijke groepen van jongeren, flexibiliteit en samenwerkingsbereid.
- Omdat jeugdoverlast een lokale politieke prioriteit is in veel gemeenten, bestaat de verwachting dat het jongerenwerk zich in de nabije toekomst nog verder zou kunnen uitbreiden als waardevol instrument voor lokaal jeugdbeleid.

Aanbevelingen

- Het verdient aanbeveling het professionele jeugd- en jongerenwerk te erkennen als waardevolle preventieve voorziening voor met name kinderen en jongeren uit laaggeschoolde milieus.
- Gezien de uitbreiding van professioneel jeugd- en jongerenwerk in de afgelopen jaren en de te verwachten uitbreiding in de komende jaren, is het aan te bevelen de opleiding en bijscholingsmogelijkheden van deze professionals te verbeteren. Behalve versterking van het specialisme jeugd- en jongerenwerk in welzijnopleidingen van het HBO, moet ook worden gewerkt aan de upgrading van MBO-opleidingen op dit gebied, aangezien veel instroom van nieuwe en gemotiveerde beroepskrachten al gedurende langere tijd afkomstig is uit laaggeschoolde milieus. Vooral in tijden van economische voorspoed is de belangstelling voor dit type beroepen onder studenten uit meer geschoolde milieus matig. Verbetering van de bijscholing van de 'gevestigde' professionals in jeugd- en jongerenwerk verdient de grootste aandacht.
- Gezien het preventieve belang van professioneel jeugd- en jongerenwerk voor de doelgroep van sociaal-economisch kwetsbare kinderen en jongeren zouden deze voorzieningen bij de bezuinigingen die ons staan te wachten als gevolg van de economische crisis, zoveel mogelijk moeten worden gespaard.
- Lokale overheden zouden in hun opdrachtformulering aan voorzieningen voor jeugd- en jongerenwerk helder moeten aangeven wat zij aan inzet verwachten. Behalve duidelijkheid over de doelstelling, zijn ook concrete afspraken nodig over resultaten in termen van doelgroepkeuze, bereikcijfers, openstelling, samenwerkingsverplichtingen met lokale partners in jeugdbeleid en een actief bijscholingsbeleid.
- Aan te bevelen is de ontwikkeling en uitwerking van een meer gestandaardiseerde methodiek voor jeugd- en jongerenwerk voor gemeenten, die binnen de welzijnsbranche leidt tot meer eenheid van handelen en reflectie en daarbuiten bij samenwerkingspartners en burgers leidt tot meer begrip en draagvlak. Onderzoek naar de feitelijke en technische gang van zaken bij deze werksoorten kan daarbij nuttig zijn.
- Het is aan te bevelen de werkverhouding tussen jongerenwerk en politie en de spelregels die daarbij gelden formeel te regelen.
- Het is aan te bevelen nader onderzoek te doen naar de resultaten en de effecten van jeugd- en jongerenwerk voor deelnemers en omringende maatschappij. Dit onderzoek kan ook een bijdrage leveren aan het beter verantwoorden van de inzet van deze voorzieningen naar de opdrachtgever.

Bijlage 1

Samenstelling begeleidingscommissie

Mw. A. van Beek	(MOgroep W&MD)
Dhr. P. Drost	(Factor G, Gouda)
Dhr. H. Geelen	(Trajekt Maastricht)
Dhr. B. Hoogendam	(Abva Kabo FNV)
Mw. G. Hustedt	(Synthese, Venray)
Mw. A. Kemps	(MOgroep W&MD)
Mw. F. Lunenberg	(Stichting Welzijnswerk Hoogeveen)
Dhr. E. Luttik	(MOgroep W&MD)
Dhr. S. van den Nieuwenhof	(Lumens, Eindhoven)
Mw. S. Plass	(Tandem Nijmegen)
Mw. H. Raamsdonk	(Divers, 's Hertogenbosch)
Mw. B. van Riessen	(Alifa Welzijn, Enschede)
Dhr. P. Roijackers	(Stichting Sphinx, Vlijmen)
Dhr. R. van Rijn	(Travers, Zwolle)
Dhr. A. van de Vrede	(Stichting Welzijn Halsteren)

Bijlage 2

Literatuur en documentatie

Griensven, R. van en K. Smeets, *Jeugd- en jongeren werk in Nederland. Huidige stand van zaken vanuit gemeentelijk perspectief*, SGB0, Den Haag, 2003

NIZW, Jongerenwerk Nederland 1989. *Een inventarisatie van jeugd- en jongerenwerk*, Utrecht, 1989.

Noorda, J. en R. Veenbaas, *Inventarisatie jongerenwerk 2000*, Instituut Jeugd en Welzijn, Amsterdam, 2000.

Methodiekboek modern jongerenwerk (i.s.n.).

Methodiekboek modern jeugdwerk in speeltuin, kinderboerderij en bouwspeelplaats (i.s.n.).

Methodiekboek sport voor buurtjeugd (i.s.n.)

Meetbaar jongerenwerk (i.s.n.).

Jongerenwerk. Stand van zaken en perspectief, SWP, 2006 (Tweede druk).

Der Jugendarbeit in den Niederlanden. In: *Handbuch Offene Jugendarbeit*, 2005.

Jongerenwerk voor MBO-opleidingen, Eigen-Wijs, Bussum, 2005.

Oases in het beton. Jeugd vriendelijke openbare ruimte, Van Gorcum, 2002.

Hangplekken, een nieuwe rage? Handleiding, VU Uitgeverij, Amsterdam, 2000.

Jongeren op straat. Jongerenopbouwwerk in de negentiger jaren, VUGA, 1986.

Evaluatie good practices jongerenwerk Den Haag, 2008.

Normering jongerenwerk voor gemeenten, 2008.

De pedagogische waarde van het jongerenwerk, 2006.